

Márk evangéliuma

Lekció: 1Móz. 2.4b-25

Textus: Mk. 10.1-12

2011. márc. 20.

Gazdagrét

Válni vagy nem válni?

Az elmúlt hetekben a tanítványság – Jézus követése – három buktatójáról esett szó: a versengésről, az elitizmusról, valamint arról a hozzáállásról, hogy a bűn nem számít. Márk evangéliuma következő részeit sorba rendezhetjük annak alapján, hogy miben hívja Jézus követőit arra, hogy különbözzenek a többségi társadalomtól. Ezek a házassághoz ill. váláshoz, a gyermekekhez és a vagyonhoz való viszonyulásuk.

Minden második házasság válással végződik. Ez a mindenki által ismert adat különösen is élessé teszi a ma olvasottakat. Mint Jézus követői, hogyan viszonyuljunk a váláshoz? Vannak közöttünk házasságban élők, vannak elváltak, vannak, akik házasságra készülnek, és vannak, akik özvegyé lettek. Vannak, akik válás után házasodtak újra, vannak, akik éppen a fenti statisztika miatt ódzkodnak a házasságtól, és vannak, akiknek házassága hullámvölgyben van, esetleg olyan mélyen, hogy egy-egy nap a válás gondolatát forgatják szívükben. Vannak, akik – talán éppen élethelyzetükből adódóan – igazolva érzik magukat, amikor Jézus álláspontját hallják: a válás lehetetlen. Mások pedig, szintén élettapasztalatukból adódóan, sokkal szabadabbnak gondolják magukat: a válás megoldás lehet egy-egy elmérgesedett helyzetben. Próbáljuk ma meghallani, mire hív Jézus bennünket, az ő követőit, akármilyen élethelyzetben is legyünk. Először lássuk azt a társadalmi-vallási helyzetet, azt a világot, amelyben a tanítványnak különböznie kell a többségtől. Másodszor vizsgáljuk meg, hogy mi ennek a különbözőségnek az alapja. Végül arról szeretnék szólni, hogy miben, hogyan lesz más Krisztus követője.

I. Ahol más Krisztus követője: a válást törvényesítő világ

Jézus és a mi korunk között kétezer év feszül. Nagy a kísértés, hogy szavait azzal intézzük el, hogy akkor nem végződött minden második házasság válással, tehát Jézus nem igazán releváns a mi számunkra. Könnyen feltételezzük, hogy egy olyan kultúrában, amelyben a válás különösen is megbélyegzést jelentett, egészen más volt a helyzet. Ebben a társadalomban Jézus szigorú hozzáállása a meglévő értékek fenntartását, megőrzését jelentheti, amelyeknek még vallási gyökerei is vannak. Éppen ezen gondolataink miatt kell röviden kibontanunk, hogy mi volt az a helyzet, amiben Jézust „kísértették”, azaz törbe akarták csalni a vallás tudósai.

Két tényezőt említenek a mai kommentárok. Az egyik azzal függ össze, hogy vajon hogyan kell érteni Mózes törvényének azt a kitételét, amely a válással kapcsolatos: „*Ha valaki feleségül vesz egy lányt, és férje lesz annak, de később nem találja kedvére valónak, mert valami ellenszenvest talál benne, akkor írjon válólevelet, adja azt az asszony kezébe, és úgy küldje el a házából.*” (5Móz. 24.1) A

kérdés tehát, hogy mit jelent a „nem kedvére való”, ill. az „ellenszenves” kitétel. Egy konzervatív rabbinikus iskola szerint itt a házassági hűtlenségről lehet szó, azonban a sokkal elterjedtebb rabbinikus nézet szerint lényegében bármilyen elégedetlenség – pl. a vacsora elrontása - okot adhat a férfinak arra, hogy elbocsássa a feleségét. A deuteró-kanonikus Sirák könyvében olvassuk: „*Ha ujjad vagy szemed intésére nem ad, szakíts meg vele minden kapcsolatot*”. Josephus Flavius kijelentése is sokat elárul: „*Ebben az időben elváltam a feleségemtől, mert nem tetszett a viselkedése.*” Rabbi Akiba pedig így ír: „*Elválhat tőle, ha egy másik asszonyt szebbnek talál...*” (Az idézeteket lsd.: R.T. France, *The Gospel of Mark*, 387-388) Mindezek alapján érezhetjük, hogy a válás – ami a korabeli zsidó kultúrában kizárólag a férfi lehetősége volt a nővel szemben – közel sem volt lehetetlen. Amikor a farizeusok próbára teszik Jézust ezzel a kérdéssel, egy olyan témát nyitnak meg, amely a mindennapi életben és ugyanakkor a mindennapi írásmagyarázatban jelen volt.

A másik tényező, amit látnunk érdemes, hogy a válás ezekben az időkben érzékeny politikai téma is volt. Márk evangélista már elbeszélte az olvasóknak, hogy Keresztelő János azért került börtönbe, majd azért végezték ki, mert megintette Heródes Antipást, aki elvált feleségétől, hogy feleségül vegye féltestvérét, Heródiást. Azt a Heródiást, aki – korában soha nem hallott és egészen egyedülálló módon – elhagyta férjét, és talán – a római jog szerint – el is vált tőle. A farizeusok tudják, hogy Keresztelő János belehalt abba, hogy az uralkodó család vitatható kapcsolati manőverei ellen prófétaí módon felemelte a hangját, és valószínűleg azt is sejtik, hogy mi Jézus álláspontja. A csapdát ravaszul előkészítették.

A válás tehát közel sem volt annyira tabu téma Jézus korában, mint amennyire a mai olvasó azt elsőre feltételezi. Egy olyan világban találjuk magunkat, amelyben egyrészt a legnagyobb koponyák magyarázzák, hogy milyen feltételek mellett lehet válni, másrészt az uralkodói család válási botrányaitól hangos a média. Nagy erők működnek közre abban, hogy a házassági elválást szentesítsék. Akkor a válás törvényesítése a mózesi törvény magyarázata által történt, míg napjainkban egészen más formában zajlik ugyanez. Társadalmilag elfogadott „megoldássá” lett, amely a boldogtalanságból kivezető út ígéretével kecsegtet. Az önigazolásnak és önfelmentésnek belső, lélektani erői éppen úgy felsorakoznak, mint egy a házasság értékét megkérdőjelező kultúra legkülönfélébb „bölcsségei”. Általában ezek kiindulópontja az, hogy jogunk van a boldogsághoz, és ezért, ha a házasságban ezt nem találtuk meg, vagy éppen nem éljük meg, természetes, hogy jogunk van abból kilépni. Gary Chapman szóhasználata fájdalmasan igaz: egy „eldobható társadalomban” (ahol minden elavul, és ezért lecseréljük) elfogadtuk az „eldobható házasság” eszméjét is. „*Ha már nem vagyunk boldogok egymással, vagy kapcsolatunk nehéz időszakon megy keresztül, hagyjuk ott az egészet, és nyissunk egy új fejezetet az életünkben.*” – foglalja össze a mai hozzáállást Chapman (Maradjunk együtt!, 21.)

Mindannyian saját korunk gyermekei vagyunk, akár kétezer éve, akár ma kaptunk elhívást Jézus követésére. A tanítványokat annyira megdöbbenetette Jézus a válást kizáró álláspontja, hogy – Máté evangélista leírása szerint – így szóltak: „*ha*

ilyen a férfi helyzete az asszonnyal, akkor nem jó megházasodni.” (Mt. 19.10) Nem erre számítottak, de megértették, hogy Jézus követése arra hívja őket, hogy egészen máshogyan viszonyuljanak a házassághoz és váláshoz, mint amit koruk bölcsessége diktál. Vajon minek alapján hívja őket és bennünket Jézus erre a másra egy a válást könnyen elérhetővé tévő világban?

II. Amiért más Krisztus követője: Isten eredeti szándéka

A farizeusok és Jézus között kibontakozó párbeszéd sokatmondó. Az alapvető kérdést, hogy *„szabad-e a férfinak elbocsátani feleségét”* Jézus kérdéssel utalja vissza: *„Mit parancsolt nektek Mózes?”* Zsidó emberek Isten kijelentése, a Tóra, azaz Mózes parancsai alapján tájékozódnak. A válasz – *„Mózes megengedte a válólevél írását és az elbocsátást”* – leleplezi a korabeli gondolkodásmódot. Megtaláltuk az isteni engedélyt a válásra, hiszen Mózes elrendelte a válólevél írását – lényegében ezt mondják. Jézus azonban felfedi, hogy egészen mást is idézhetek volna Mózesről (a zsidók az egész Tórát Mózesnek tulajdonították): *„Szívetek keménysége miatt írta nektek Mózes ezt a parancsolatot, mert a teremtés kezdete óta az embert férfivá és nővé teremtette az Isten. Ezért elhagyja a férfi apját és anyját, és lesznek ketten egy testté, úgyszólván ők többé már nem két test, hanem egy. Amit tehát az Isten egybekötött, ember el ne válassza.”*

Mit tesz Jézus? Rámutat arra, hogyan lett a Mózes által adott kármentés kifogássá. Hiszen azért kellett válólevelet írni, hogy ha már egyszer az ember szíve keménysége, azaz önzése, istentelensége miatt odajut, hogy elbocsátja házastársát, akkor legalább valami védje őt, legyen valami, ami rendezi az elbocsátott asszony helyzetét a közösségben. A kemény, önző szívű ember azonban a kármentésből kifogást fabrikált, és nem Isten eredeti szándékát és tettét tartotta szembe előtt, hanem önmaga igazolását. Jézus két dologgal szembesíti akkori és mai hallgatóit, akik a válás ilyen-olyan szentesítésével foglalatostkodnak.

Az első, hogy Isten eredeti akaratából, rendjéből a válás nem oldoz fel. Azzal, hogy Jézus visszatér a teremtéstörténethez, egyértelművé teszi nemcsak Isten szándékát, hanem munkáját is. A szándék, hogy férfi és nő, akiket a maga képére alkotott, a házasság életre szóló szövetségében éljék meg embervoltukat. Figyeljük meg, hogy mind a Szentírás, mind Jézus gondolkodásában mennyire alapvető a monogám házasság. Nem kulturális vagy úgyszólván evolúciós opció (azaz egy bizonyos kultúrában ill. egy bizonyos fejlődési szinten jelentkező lehetőség), hanem teremtési rend. Mindent megelőző isteni szándék és akarat, annyira, hogy erre lett alkotva, formálva az ember. Isten munkája pedig az, amint így mond a Szentírás, hogy *„lesznek ketten egy testté”*. Ez, Jézus szavaival, Isten egybeforrasztó, egybekötő munkája, ami felbonthatatlan, megszüntethetetlen. A házasság nem pusztán egy kölcsönös szerződés, hanem egy új ontológiai valóság kezdete. *„Nem egyszerűen arról van szó, hogy az ‘egy testet’ nem szabad szétválasztani, hanem arról, hogy ez nem lehetséges.”* (France, 392) Hogy ez mennyire így igaz, arra mutatnak azok a kutatási eredmények, amelyek szerint az *„elvált felek ... sohasem heverik ki teljesen a válás okozta sebeket.”* (Chapman, Maradjunk együtt!, 23) A

többség élete „küzdelmesebb és bonyolultabb lesz, mint amire számítottak” – idézi a kutatási eredményeket Chapman (23).

A válás tehát nem oldoz fel Isten eredeti akaratából és munkájából – nem teszi, nem teheti minden következmény nélkül semmissé az egy test valóságát, maximum összetörheti azt - ugyanakkor, másodszor, nem oldoz fel a házasságtörés bűnéből sem. Amikor a tanítványok, nyilvánvalóan meghökkenve Jézus radikális álláspontja felett, újra előhózzák a kérdést szűkebb körben, nem kapnak megengedőbb magyarázatot: „*Aki elbocsátja feleségét, és mást vesz feleségül, házasságtörést követ el ellene; és ha asszony bocsátja el férjét, és máshoz megy férjhez, szintén házasságtörést követ el.*” (Itt jegyezzük meg, hogy bibliamagyarázók egy része a második lehetőség említését annak tulajdonítja, hogy azokban a római-hellenista háttérű gyülekezetekben, ahol Márk evangéliumát olvasták, ismert volt annak a lehetősége, hogy az asszony váljék el, ellentétben a zsidó kultúrával.) Azt is fontos említeni, hogy Máté evangéliumában a következőt is olvassuk: „*aki elbocsátja feleségét, paráznaság esetét kivéve, az házasságtörővé teszi őt, és aki elbocsátott asszonyt vesz feleségül, az házasságtörést követ el.*” (Mt. 5.32) Miért köti tehát össze Jézus a válást a házasságtöréssel? Éppen azért, hogy rámutasson arra, ahogy a kármentésből (adjon válólevelet) kifogás lett (ha Mózes ezt parancsolta, van válás). Igen, újra és újra bekövetkezik egy-egy házasság felbomlása, de ez nem megoldás, nem Istentől való lehetőség, hanem az ember keményszívűségének bizonyítéka és következménye. Egyszerűen, világosan, egyértelműen ragyog minden Jézus-követő számára a bibliai igazság: „*Amit tehát az Isten egybekötött, ember el ne válassa.*”

III. Amiben Krisztus követője más: gyakorlati megfontolások

Mit jelent mindez a gyakorlatban? Vegyünk szemügyre néhány szempontot!

Mikor lehetséges a válás? Jézus egy kitételt fogalmaz meg, és ez a paráznaság, azaz a hűtlenség; tehát amikor az egyik fél házasságtörést követ el, megmarad abban, és nem kész ebből megtérni. De milyen más helyzetben mondhatjuk ki, hogy „itt már csak a válás segíthet?” Bizonyos, hogy vannak helyzetek, amikor a házassági elválás a szükséges kisebbik rossz, mert pokollá vált a házaspár ill. a család élete. Ha rendszeres bántalmazás, erőszak, megalázás zajlik, ha bármelyik fél testi épsége veszélybe kerül, és nincs változás, szükséges lehet a válás. De vajon elégséges kitétel-e, hogy nem érzem magam boldognak, hogy úgy érzem, ez már nem az, ami volt, hogy nem igazolódtak az elvárásaim, hogy azt gondolom, mással boldogabb lehetek? Jézus, meggyőződésem szerint, az ilyen indíttatású válással, az ilyen típusú magyarázatokkal szemben hívja az ő követőit egészen más életre.

Néha azt gondolom, hogy keresztény emberek is túl könnyen feladják a küzdelmet, a reménységet, az engedelmisséget, a hűséget. Mintha úgy okoskodnának magukban, hogy igen, a válás a keményszívűségünk miatt történik, ezt Jézus is megmondta – de megmondta, tehát történik. Ugyanaz a logika, mint azoké, akik Jézust itt próbára teszik. Aki így gondolkozik, nem veszi komolyan azt,

hogy a keményszívűség, és az abból fakadó házasságtörés, ill. házasságtörővé tétel nem olyan dolog, amit automatikusan lerendezhet majd a válás után, hogy egy napon majd így álljon újra Isten elé áldást kérni egy újabb kapcsolatra. Tudniillik a válás félelmetes indulatokat szabadít el, hiszen lelkileg-érzelmileg, anyagilag, a családi és baráti kapcsolatokra nézve is pusztító – akkor is, ha „nagyon intelligensen és kulturáltan” viszik végig. Ez pedig azzal jár, hogy az önigazolás, önfelmentés, maga-magyarítás hatalmas erői indulnak be abban a keresztényben, aki végül a válást választja. Hogy fog majd ebből megtérni? Ha minden erejével magát kell igazolnia, ha közben új kapcsolatot létesített, hogyan tud odaállni Isten elé, mondván, hogy vétkeztem, keményszívű voltam, a magam feje után mentem, és megrontottam a házastársam, gyermekeim életét? Majd akkor, amikor a második kapcsolat is zátonyra futott? Ez elképzelhető, de nyilvánvalóan nem erre számít. A jézusi keményszívűség nem lehet kifogás, hiszen ő figyelmeztetésnek szánja. A keményszívűség, az Úrtól való elszakadás a halál útja, nem az életé. És senki nem mondhatja előre, hogy úgyszólván van bocsánat. Bocsánat van, de vajon te eljutsz-e oda, hogy azt alázattal, bűnbánattal elkérjed és hittel elfogadd? Ehhez óriási kegyelem és isteni csoda kell...

Szeretnék azokhoz is szólni, akiktől elvált a párjuk szándékuk ellenére. Először hadd világítsam meg Jézus szavainak jelentését, amit – gondolom – csak értetlenséggel teljes felháborodással tudnak olvasni: „*aki elbocsátja feleségét, paráznaság esetét kivéve, az házasságtörővé teszi őt...*” (Mt. 5.32) Elhagytak, és még házasságtörővé is tettek?! Fontos látnunk, hogy itt nem az elbocsátott fél bűnéről van szó. A „házasságtörővé teszi őt” kijelentéssel Jézus nem az elhagyott felet bélyegzi meg, hanem a válást kezdeményező fél felelősségét húzza alá. Nem csak magára nézve vétkes a házassági szövetség, Isten egybeszerkesztő munkája megrontásában, hanem abban is szembekerül Istennel, hogy a párját is házasságtörővé teszi, hiszen az egy test megrontása által a másikat is arra löki, hogy új társat keressen magának. Ezzel együtt szeretném felhívni az elhagyottak figyelmét arra, hogy a mai szakasznak nem lehet az elsődleges üzenete, hogy megerősíti őket önigazságukban, hűtlenné lett párjuk iránti gyűlöletben, valamint az önsajnálásban. Amikor Jézus igazságával melléd áll, az ő közelségébe, gyógyító, szabadító, megújító jelenlétébe hív...

Vannak közöttünk, akik elváltak és újraházasodtak, akár mindkét fél, akár csak az egyik. Őket felkavarhatják, sőt, megrendíthetik Jézus szavai. Amennyiben tudjátok, hogy úgy léptetek be a házasságba, hogy bűnbánatot tartottatok korábbi hűtlenségetek, párotok elhagyása felett, a mai napon erősödjetek meg az Úr Jézus Krisztus megbocsátó, megtisztító kegyelmében. Újra gondoljátok meg, hogy mit tett értetek a kereszten halálával, hogy milyen csodálatos az ő ajándéka, és legyetek érte nagyon hálásak. Ünnepelejtétek őt, és kérjétek tőle bölcsességet és erőt, hogy az összekavarodott családi életben szeretettel és szerinte való módon tudjatok döntéseket hozni. Kérjétek, hogy folytassa gyógyító munkáját. Azok pedig, akiket Jézus szavai alapján Isten Szentlelke ma megítélt, szembesített hűtlenségükkel, önzésükkel, rossz döntésükkel, forduljanak bűnbánattal az Úr Jézus Krisztushoz.

(Mivel a váláshoz kapcsolódó ügyek felettébb összetettek, egy lelkipásztor vagy lelkipásztor bevonása az élet rendezésébe hasznos lehet).

Akik pedig boldog házasságban élnek: mindent tegyetek meg az Istentől kapott legfontosabb, legértékesebb kapcsolat ápolása, megóvása, tisztántartása érdekében. Rendszeresen imádkozzatok együtt, szánjatok időt kettőtök kapcsolatára, és ne engedjétek, hogy bármi is elvonjon attól a csodától, amiről Jézus beszél: *„elhagyja a férfi apját és anyját, és lesznek ketten egy testté, úgyhogy ők többé már nem két test, hanem egy. Amit tehát az Isten egybekötött, ember el ne válassza.”*
ÁMEN!